

واکاوی سازگاری فرهنگی در اقوام ایرانی و ارائه الگوی مفهومی

احد سوری^۱، سوسن علایی^۲، جعفر رحمانی^۳

چکیده	اطلاعات مقاله
<p>امروزه مباحث حوزه فرهنگ به عنوان مهمترین عامل در توسعه اقتصادی، اجتماعی، سیاسی، انسانی و اخلاقی یک کشور، در کانون توجه صاحب نظران، اندیشمندان و نخبگان قرار گرفته و نقش مؤثر و بنیادی فرهنگ قومیت‌ها و اقوام ایرانی و بررسی فرایند سازگاری میان فرهنگ‌ها امری ضروری است.</p> <p>این تحقیق که یک پژوهش بنیادی از نوع توصیفی-اکتشافی است، تلاش شده تا بر مبنای روش «داده بنیاد» در مطالعات علوم انسانی، الگوی سازگاری فرهنگی در اقوام ایرانی را متناسب با روش تحقیق و اهداف ارائه نماید.</p> <p>الگوی مفهومی بدست آمده در ۵ طبقه اصلی با با مقوله‌های محوری هویت قومی، بینش و شناخت، جامعه پذیری و مدیریت فرهنگی؛ مقوله‌های بستر ساز و شکل دهنده شامل آموزش، همگرایی قومی، خط مشی گذاری دولتی و ایدیولوژی؛ مقوله‌های تقویت کننده شامل اشتراکات الگویی، عوامل محیطی، رسانه‌های اجتماعی و مشارکت اجتماعی؛ و عواملی مانند سوء مدیریت، سیاسی گرایی، واگرایی فرهنگی و سنت گرایی به عنوان عوامل مانعی و امنیت پایدار و انسجام ملی حاصل و پیامد این الگوی مفهومی می‌باشد.</p>	<p>نوع مقاله: مقاله پژوهشی</p> <p>شاپا الکترونیکی: ۴۵۶۵-۲۷۸۳</p> <p>شاپا چاپی: ۹۷۷۵-۲۰۰۸</p> <p>واژه‌های کلیدی: فرهنگ، سازگاری فرهنگی، اقوام ایرانی، الگوی مفهومی، داده بنیاد</p>

مقدمه

از دیر باز کشور ایران به لحاظ وسعت و گستره جغرافیایی به عنوان کشوری برخوردار از تنوع قومیتی، مذهبی و زبانی مطرح بوده است، که این ویژگی از سویی موجب تمرین سازگاری با سایر اقوام و مذاهب، گشودگی به دیدگاه‌ها و نظرات گوناگون، همزیستی مسالمت آمیز، غنای روزافزون فرهنگ و تاریخ ایران و در نتیجه پیشرفت و تکامل فرهنگی آن شده و از سوی دیگر در مواردی موجب تعارضات بین اقوام و خرده فرهنگ‌های موجود و واگرایی در روابط فرهنگ‌ها شده است که به عنوان مانعی در جهت پیشرفت و انسجام و تمامیت مردم کشور قلمداد می‌شود. با بررسی پدیده‌ی تنوع فرهنگی و شناخت ویژگی‌های فرهنگی اقوام ایرانی مشاهده می‌شود که کشور ایران متشکل از اقوام و فرهنگ‌های مختلف با ادیان و مذاهب و زبان‌های متفاوت است و از تنوع مذهبی، قومی و زبانی متعددی برخوردار است. بطوری که در ایران کمتر سازمان و شهری را می‌توان یافت که از تنوع فرهنگی برخوردار نباشد. (اصانلو، ۱۳۹۳: ۷۹). بحث از قومیت گرایی از جمله موضوعات حساسی به شمار می‌آید که در ارتباط مستقیم با منافع ملی کلیه کشورهای قرار دارد که به نوعی چندین قوم مختلف را در برمی‌گیرد. از آن جا که اکثر واحدهای سیاسی ملی معاصر از مزیت همگنی قومی برخوردار نیستند، طراحی یک سیاست قومی مناسب برای نیل به منافع ملی را می‌توان موضوع ام کشورهای چند قومیتی از جمله ایران به حساب آورد. حکومت و مدیریت بر ملت‌های چند قومی و فرهنگی هر چند ویژگی‌ها و توانمندی‌های خاص خود را می‌طلبد، اما به موضوع گوناگونی قومی نمی‌بایست به دید تهدید نگاه کرد. بلکه تنوع قومی و تکثر فرهنگی فرصت‌های فراوانی را فراروی ملت‌ها و حکومت‌ها قرار می‌دهد که در صورت تبیین و شناخت کارآیی آن، اقتدار حکومت‌ها را افزایش می‌دهد. امروزه بیش از هر زمان اهمیت تنوع فرهنگی و لزوم مدیریت آن مورد توجه اندیشمندان قرار گرفته است. زیرا بسیاری از هزینه‌های امنیتی و اقتصادی کشورهایی که از تنوع فرهنگی برخوردارند ناشی از تنش‌های بین قومی و عدم سازگاری مناسب بین اقوام در این کشورهاست. لذا انجام این گونه تحقیقات می‌تواند بسیاری از این هزینه‌ها را از دوش کشورها برداشته و تبعات منفی اقتصادی، سیاسی، فرهنگی، اجتماعی و امنیتی را بکاهد. در این مقاله سعی شده است تا برای دست یابی به کارکردهای این تنوع فرهنگی الگویی مناسب برای سازگاری فرهنگی قومیت‌ها و اقوام ایرانی احصاء نماید.

مبانی نظری تحقیق:

اقوام و قومیت‌ها:

کلمه قوم Ethnie در فرانسه و Ethnic در انگلیسی از ریشه یونانی Ethnikos مشتق شده است. اگر چه در ترجمه برخی از مشتقات این کلمه واژه مردم به واژه قوم به کار برده می‌شود، اما در اغلب موارد واژه قوم در ترجمه فارسی استفاده شده است. فرهنگ فارسی معین در مورد واژه «قوم» گفته است گروه مردم (از زن و مرد) کسی که با شخصی قرابت داشته باشد، خویشاوند، اقوام (دشتی، ۱۳۹۰: ۱۴۲). قوم یک گروه انسانی است که از زبان، فرهنگ و روش زندگی و تمنیات گروه ویژه‌ای، در چارچوب یک شاخه بزرگ نژادی برخوردار است؛ به قسمی که حتی از دیگر گروه‌های هم نژاد خود قابل تشخیص است و تفکیک می‌گردد. به همین دلیل گاهی همین گروه قومی به معنی گروه ملی یا معادل آن در می‌آید. در این تعریف قومیت یک پدیده فرهنگی اجتماعی است و اقوام نیز بر اساس تفاوت‌های فرهنگی و تفاوت‌های اجتماعی از یکدیگر متمایز می‌شوند (خالد، ۷۲: ۱۳۹۵). ماکس وبر به تعریفی از قومیت پرداخته که مورد پذیرش و استفاده بسیاری از محققان قرار گرفته است. طبق نظریه وی گروه‌های قومی آن گروه‌های انسانی‌اند که یک باور ذهنی نسبت به اصل و نسب مشترکشان را به خاطر شباهت‌های فیزیکی یا سنت‌ها و یا به خاطر

سرگذشت‌های استعمار یا مهاجرت می‌پذیرند. این باور باید در صورت بندی گروه دارای اهمیت باشد و روابط خونی مشخص در این میان اهمیتی ندارد (و بر، ۸۳: ۱۹۸۷).

فرهنگ:

فرهنگ فارسی معین واژه «فرهنگ» را مرکب از دو واژه «فر» و «هنگ» به معنای ادب، تربیت، دانش، علم، معرفت و آداب و رسوم تعریف کرده‌است. واژه فرهنگ در پهلوی ساسانی به صورت «فره هنگ» آمده‌است که از دو جزء «فره» به معنای پیش و فرا؛ و «هنگ» به معنای کشیدن و راندن، ساخته شده‌است. در نتیجه «فرهنگ» به معنای پیش کشیدن و فراکشیدن است. به همین سبب است که فارسی‌زبانان فرهنگ را سبب پیشرفت می‌دانند. با مطالعه متن‌های باستانی ایران، درمی‌یابیم که واژه «فرهنگ» از دوره پارسی میانه است که وارد فرهنگ ایران می‌شود و پیش از آن کلمه‌ای که به معنای فرهنگ باشد در این زبان وجود نداشت. در این دوره در متن‌های پهلوی ساسانی، متن‌های سعدی، مانوی و حتی ختنی کلمه فرهنگ را می‌توان بازشناخت. در متن‌های پارسی میانه، همانند «خسرو و ریدگ»، «خویشکاری ریدگان» و «کارنامه اردشیر بابکان» کلمه فرهنگ به کار رفته‌است؛ همچنین در شاهنامه فردوسی، آثار سعدی و متن‌های دور بعد نیز بارها به این واژه برمی‌خوریم. در آثار این دوران، فرهنگ علاوه بر دانش، شامل هنرهایی چون نقاشی و موسیقی یا سوارکاری و تیراندازی هم می‌شد. در گذشته اعتقاد فارسی‌زبانان بر این بود که بدون فرهنگ آدمی نمی‌تواند قدمی مثبت در زندگی بردارد. از همین رو است که فردوسی فرهنگ را برتر از گوهر و نژاد می‌داند (صدقات نژاد، ۱۳۹۴: ۷).

فرهنگ، نامرئی‌ترین و آشکارترین بخش زندگی انسان است. نامرئی بودن آن از این جهت است که یک مقوله درونی است و با نظام ارزشی نهاده شده در وجود آدمی ارتباط تنگاتنگ دارد. می‌توان گفت که ارزش‌ها؛ درونی‌ترین و مبنایی‌ترین عنصر فرهنگ را تشکیل می‌دهند و همه‌ی رفتارها و حالات فرد و جامعه از آنها ریشه می‌گیرد. فرهنگ در هر جامعه به مثابه روح در پیکر است که موجب حیات و بقای جامعه می‌شود. در یک جامعه نمود و جایگاه خاص برای فرهنگ نمی‌توان تعیین کرد، بلکه باید گفت، فرهنگ در همه اجزاء و عناصر زندگی اجتماعی ساری و جاری است و هیچ فعالیتی در انسان بدون فرهنگ نیست. در ارزش‌های بازیافته در فرهنگ است که آدمی ارزش و مقام خود را باز می‌یابد و برای انتخاب‌های خود در هنگام روبه رو شدن با موقعیت‌های مختلف توجه لازم پیدا می‌کند (اردلان، ۳۶: ۱۳۹۵).

فرهنگ شامل؛ ارزش‌ها، سنت‌ها، روابط اجتماعی - سیاسی و جهان بینی ایجاد شده، به اشتراک گذاشته شده و دگرگون شده به وسیله گروهی از مردم می‌باشد. که به وسیله تاریخ، موقعیت جغرافیایی، زبان، طبقه‌ی اجتماعی، مذهب و یا سایر هویت‌های مشترک با هم پیوند دارند. به صورت خیلی کلی، مفهوم فرهنگ عبارت است از کیفیت زندگی گروهی از افراد بشر که از یک نسل به نسل دیگر انتقال پیدا می‌کند. به عقیده‌ی ادگار شاین، فرهنگ را می‌توان به عنوان یک پدیده که در تمام مدت اطراف ما را احاطه کرده است، مورد تجزیه و تحلیل قرار داد. به نظر وی هنگامی که فردی، فرهنگی را به سازمان یا به داخل گروهی از سازمان به ارمغان می‌آورد، می‌تواند به وضوح چگونگی به وجود آمدن، جای گرفتن و توسعه‌ی آن را ببیند و سرانجام، آن را زیر نفوذ خود درآورده، مدیریت نماید و سپس تغییر دهد (آنتونی، ۲۰۱۳).

خرده فرهنگ

در همه جوامع گروه‌هایی با ویژگی‌های فرهنگی مختص به خود که آنها را از فرهنگ اصلی و مسلط جامعه مجزا و متمایز می‌کند، وجود دارند. این گروه‌ها گرچه در بخش‌هایی از فرهنگ مسلط جامعه شریک‌اند اما دارای ارزشها هنجارها زبان یا فرهنگ مشترک مادی مشخص و ویژه خود هستند جامعه‌شناسان این گروه‌ها را خرده فرهنگ می‌نامند (صالحی امیری، ۱۳۸۹: ۲۷). شکل‌گیری خرده فرهنگ‌ها عموماً به کمک مفهوم "طبقه" نظریه‌پردازی شده است. اما معمولاً شیوه‌های تأثیر طبقه در روند مطالعه خرده فرهنگ‌ها به گونه‌ای متفاوت مورد بررسی قرار گرفته است. برای نظریه‌پردازان خرده فرهنگی آمریکایی و به ویژه کارکردگرایانی چون تالکوت پارسونز و رابرت مرتن محققان حوزه مکتب شیکاگو، خرده فرهنگ حاصل تعامل فرهنگ طبقات پائین و نظام مسلط اجتماعی و فرهنگی است. در حالی که محققان بریتانیایی و به خصوص نظریه‌پردازان مکتب فرهنگی بیرمنگام، خرده فرهنگ را حاصل روابط متقابل بین نظام مسلط سرمایه‌داری و فرهنگ طبقات کارگر تعریف می‌کردند. خرده فرهنگ‌ها را می‌توان شیوه‌هایی برای ابراز وجود دانست که گروه‌های مختلف، در تلاش جمعی برای مقابله با تضادهای طبقاتی، به وجود می‌آورند و خود را غالباً در انتخاب سبک خاصی از پوشش، واژگان و زبان خاص و نوع خاصی از موسیقی نمایان می‌سازد. از این دیدگاه، شرایط ساختاری جامعه، به خصوص تضادهای طبقاتی، سازنده خرده فرهنگ‌ها دانسته می‌شوند. اما همانطور که ذکر شد خرده فرهنگ‌ها با وجود تفاوت‌هایی که با فرهنگ عمومی جامعه دارند، در عناصری با آن مشترک هستند. به طور سنتی، شکل‌گیری خرده فرهنگ‌ها در غرب با ویژگی‌های طبقاتی و تضادهای ناشی از آن مرتبط دانسته می‌شود. اما زمینه‌های دیگری مثل خاستگاه قومی، محل سکونت، تعلقات دینی و متغیرهای مشابه نیز بر آن سهم هستند (ذکایی، ۱۳۸۱: ۲۰).

سازگاری فرهنگی:

سازگاری یعنی فرهنگ پذیری و رضایت مندی. سازگاری بدان معنا است که هر فردی می‌باید خود را با خواسته‌ها و نیازهای جسمانی و نیز خواسته‌ها و نیازهای اجتماعی و روانشناختی تطبیق دهد که از زندگی با دیگران نشأت گرفته است. در روانشناسی، سازگاری فرایندی کم و بیش آگاهانه است که بر پایه آن موجودی با محیط طبیعی، اجتماعی و یا فرهنگی انطباق می‌یابد. این انطباق مستلزم آن است که تغییراتی در رفتار شخص پدید آورد تا به توافق و ایجاد روابطی هماهنگ با آن محیط نائل شود. در جامعه‌شناسی این اصطلاح تا حدودی مبهم و دو پهلو است. سازگاری اجتماعی می‌تواند به فرایندی اطلاق شود که بر پایه آن، روابط اجتماعی هماهنگی می‌یابند و از آن حیات گروهی منتفع می‌شوند (اصانلو، ۱۳۹۳: ۸۸). سازگاری و هماهنگ شدن با خود و با محیط پیرامون خود برای هر موجود زنده یک ضرورت حیاتی است. تلاش روزمره همه آدمیان نیز عموماً بر محور همین سازگاری دور می‌زند. هر انسانی، هوشیارانه یا ناهوشیارانه می‌کوشد نیازهای متنوع و متغیر و گاه متعارض خود را در محیطی که در آن زندگی می‌کند، برآورده سازد. این نیازهای فطری^۱ و اکتسابی به مثابه نیرویی پر فشار آدمی را بر می‌انگیزانند و در جهت تأمین نیازها و بازیابی تعادل و آرامش بر هم خورده به حرکت در می‌آورند. سازگاری فرهنگی، توانایی انطباق و کنار آمدن فرد با فرهنگی دیگر می‌باشد، البته این مفهوم به معنای پذیرفتن کامل آن فرهنگ نمی‌باشد (سیدامامی، ۱۳۹۵: ۵۴).

نظریات سازگاری فرهنگی:

نظریه محرومیت نسبی

^۱.Innate

براساس این دیدگاه، شورش‌ها و بحران‌های سیاسی هنگامی صورت می‌گیرند که مردم به این نتیجه برسند که کمتر از آنچه حقتشان است، دریافت می‌کنند. از این رو، گروه‌ها و اقوام برای دست یافتن به حقوق و منافع بیشتر یا تسکین دادن سرخوردگی ناشی از محرومیت‌ها، به پرخاشگری و خشونت سیاسی متوسل می‌شوند. شرایط مادی یا محرومیت مطلق، مستقیماً به شورش منتهی نمی‌شود، بلکه واکنش ذهنی یا روانی هنگام رؤیا رویی با این شرایط است که عامل تعیین کننده محسوب می‌شود (صالحی امیری، پیشین: ۸۲-۸۱).

نظریه استعمار داخلی "هشتر"

"هشتر" از پیشگامان نظریه استعمار داخلی، در کتاب خود با عنوان "استعمار داخلی" بر این باور است که همبستگی قومی ممکن است در داخل یک واحد ملی در حال ظهور در نتیجه تشدید تعارض و نابرابری ناحیه‌ای میان یک مرکز فرهنگی و قومی شکل بگیرد. بدین ترتیب، وی تبیین دوام همبستگی قومی در جوامع مدرن را درون چار چوب مدل "قومیت - عکس العمل" یا "قومیت عکس العملی" طرح می‌کند. در این دیدگاه، همبستگی و چالش، عکس العملی است که از جانب یک گروه پیرامونی از نظر فرهنگی مجزا، علیه استعمار مرکزی شکل می‌گیرد (همان: ۱۳۰).

نظریه "گوبوگلو"

یکی از رویکردهای نظری که به تحلیل و تبیین درگیری‌های قومی پرداخته و در میان اندیشمندان روسی و اروپایی از جایگاه بالایی برخوردار است، نظریه "گوبوگلو" می‌باشد. بر اساس این نظریه، خشونت‌ها و درگیری‌های قومی در درون دسته بندی‌های اجتماعی و منافع اقتصادی - اجتماعی قابل بررسی است. وی بیشترین توجه خود را به عناصر و عوامل قومی در دسته بندی اجتماعی، تقسیمات کاری و طبقه بندی اجتماعی معطوف کرده است. او پدیده غضب موقعیت‌ها و فرصت‌های ممتاز اجتماعی براساس ویژگی‌های قومی و نژادی را به عنوان کشف‌های عمده خود در نظر می‌گیرد که این تفاوت‌های اساسی اجتماعی، قومی و طبقاتی قویترین انگیزه را برای وقوع تنش‌های بین قومی و درگیری‌های آشکار قومی ایجاد می‌کنند (صالحی امیری، ۱۳۸۷: ۸۵-۸۶).

پیشینه پژوهش

در خصوص فرهنگ و سازگاری فرهنگی و موضوعات مرتبط با آن پژوهش‌های متعددی انجام گردیده است لیکن ادبیات موضوع نشان می‌دهد در رابطه با سازگاری فرهنگی در بین اقوام ایرانی هیچ گونه بازشناسی صورت نگرفته است. در ادامه این قسمت به برخی از پژوهش‌های انجام شده که قرابت بیشتری با موضوع مورد تحقیق این رساله دارد می‌پردازیم:

عنوان پژوهش	پژوهشگر	روش پژوهش	نتایج مطالعات
بررسی سازگاری فرهنگی مهاجرین زن عراقی در شهر ایلام	پورنجف (۱۳۷۶)	روش تحقیق به صورت میدانی و با استفاده از تکنیک مصاحبه و ابزار پرسشنامه برای بررسی میزان سازگاری فرهنگی زنان معاود عراقی ساکن	یافته‌ها نشان داد که سازگاری فرهنگی جامعه مورد نظر با مؤلفه‌های مورد مطالعه رابطه معناداری دارد و چنانچه افراد مهاجر در فعالیت‌های اجتماعی جامعه میزبان حضور بیشتری داشته باشند، سازگاری بیشتری خواهند داشت

	شهر ایلام از دیدگاه روانشناختی اجتماعی و با یک نمونه ۲۵۳ نفره انجام شده است		
بررسی عوامل مؤثر بر سازگاری فرهنگی مهاجرین (مطالعه موردی شهر قائمیه در استان فارس)	تحقیق به صورت پیمایشی و با استفاده از ابزار پرسشنامه و در یک نمونه تصادفی ساده ۳۲۵ نفری از میان مهاجرین ۱۵ سال به بالا انجام شده است	حقیقیان و غضنفری و تقوی (۱۳۸۷)	یافته‌های تحقیق نشان می‌دهد که سازگاری فرهنگی مهاجران شهر قائمیه بالاتر از متوسط و میزان رضایت آنان نیز بالا می‌باشد. همچنین تحقیق نشان می‌دهد که میزان سواد و درآمد اثر مثبت ولی ناچیزی بر سازگاری دارد و این شاید به دلیل سطح پایین تحصیلات اکثریت مهاجران باشد و نتایج همچنین نشان می‌دهد که افزایش سن و مدت اقامت و همچنین افزایش سطح درآمد افراد مهاجر، تأثیر مستقیم و معناداری بر سازگاری دارد
سازگاری فرهنگی مهاجرین ایرانی مقیم آمریکا	این پژوهش به صورت کتابخانه‌ای و همچنین از طریق بررسی اسناد و مدارک دفتر آمار مهاجرین خارجی آمریکا و اطلاعات منتشره سالیانه وزارت کشور آمریکا	قاسمی و امیری (۱۳۸۸)	این تحقیق نشان می‌دهد که ایرانیان، مقیم آمریکا بعلت بر خورداری از تحصیلات و شرایط بهتر فرهنگی توانسته‌اند ضمن سازگاری بسیار بالا با جامعه میزبان، با فرهنگ ملی خود نیز فاصله نگرفته‌اند.
سازگاری فرهنگی و بررسی روانی و پایایی نسخه فارسی پرسشنامه تجربه مراقبت از بیماران روانی در خانواده‌هایی که بیمار	تحقیق به صورت میدانی و با توزیع پرسشنامه در میان اعضای خانواده‌های که بیماران روانی و اعصاب دارند انجام گردیده است	متقیپور و شمس و دیگران (۱۳۹۰)	پژوهش نشان داده است که روش‌های مداخله در خانواده‌ها با هدف ایجاد ارتباط با خانواده بیماران مبتلا به اختلال‌های روانی شدید و آموزش و حمایت از آنان در کاهش میزان بازگشت و شمار بیماران بستری مؤثر می‌باشد

			روانی دارند
<p>یکی از مهمترین نتایج این تحقیق بررسی تأثیر نوع مذهب (شیعه و سنی) در سازگاری و فرهنگ پذیری بوده است که پاسخگویان شیعه بیشتر به دنبال هویت ملی و یکپارچه سازی بوده‌اند ولی پاسخگویان سنی بیشتر به دنبال هویت قومی و درون گروهی خود بوده‌اند.</p>	<p>جامعه آماری جوانان کرد بین ۱۸ تا ۲۹ سال شهرهای کرمانشاه و جوانرود و تحقیق به صورت پیمایشی و از طریق جمع آوری پرسشنامه انجام گردیده است</p>	<p>رستگار خالد و سلمانی بید گلی (۱۳۹۴)</p>	<p>فرهنگ پذیری و سازگاری در میان جوانان کرد</p>
<p>این تحقیق نشان می‌دهد که هر چقدر سطح و درجه عوامل سازگاری مانند ثبات شخصیت، وجدان، و گشودگی و پایدار و... در افراد بالا باشد افراد سازگاری بیشتری خواهند داشت و هر چقدر برنامه‌های آموزشی برای تقویت عوامل و مولفه‌های اصلی سازگاری بیشتر باشد سازگاری افراد بیشتر خواهد بود</p>	<p>این پژوهش به صورت پیمایشی و از طریق مصاحبه و پرسشنامه در میان ۲۰۱ نفر دانشجو در دانشگاه‌های جنوب و مرکز آمریکا (۱۷۵۱ پسر و ۲۶ دختر) برای بررسی تاثیر عوامل ساختاری سازگاری در میزان سازگاری دانشجویان انجام شده است.</p>	<p>Nhung t.nguya Michael D.Biderman Lisa D.Mcnary (۲۰۱۰)</p>	<p>مطالعه موردی اعتبار سنجی قابلیت‌های سازگاری</p>
<p>تحقیق ارتباط مستقیم و مثبت بین آموزش مهارت‌های کلامی و میزان سازگاری افراد حین تحصیل در یک کشور خارجی را نشان داده است.</p>	<p>این پژوهش به منظور بررسی تأثیر آموزش و توسعه مهارت‌های کلامی در سازگاری فرهنگی در مطالعات خارج از کشور و در دانشگاه ملون ژاپن و با یک نمونه ۲۲ نفره در بین دانشجویان و با ابزار پرسشنامه و همچنین مصاحبه انجام شده است</p>	<p>Naoko Taguchi (۲۰۱۴)</p>	<p>بررسی ارتباط بین سازگاری فرهنگی و توسعه مهارت‌های کلامی در تحصیلات و مطالعات خارجی</p>

روش پژوهش:

پژوهش حاضر از نظر هدف از نوع نظری و کاربردی و از نظر رویکرد کیفی است و از استراتژی داده بنیاد بهره گرفته است. از آنجا که بازشناسی تحولات فرهنگی و اجتماعی و تبیین الگوی مفهومی تحولات فرهنگی و اجتماعی مطلوب این پژوهش بود. بنابراین راهبرد نظریه داده بنیاد انتخاب شد تا با این مطلوب سازگاری داشته باشد. در میان روش‌های کیفی و تفسیری، نظریه‌پردازی داده بنیاد مزایای منحصر به فردی برای پژوهشگران به همراه دارد، چرا که ظرفیت بالایی برای تفسیر زپدیده‌های پیچیده داشته و به محقق آزادی عمل بیشتری برای بررسی حوزه مطالعه و ظهور مفاهیم می‌دهد (اصانلو، ۷۵: ۱۳۹۴). برای گردآوری اطلاعات در نظریه پردازی داده بنیاد از سه روش استفاده می‌شود؛ مصاحبه عمیق، مشاهده، و گروه‌های آزمایشی. برای تحقیق پیش رو از روش مصاحبه استفاده شده است. محقق، در زمان کوتاه و محدود مصاحبه، موظف است محیطی امن و دوستانه به منظور تبادل مؤثر اندیشه‌ها فراهم نماید. جو مطلوب مصاحبه، متضمن بیان آزاد احساسات و تجارب است. در چنین فضایی امکان برقراری تعادل میان جستجوی دانش شناختی، و ابعاد اخلاقی تعاملات عاطفی انسانی فراهم می‌گردد استراتژی مفهوم سازی بنیادین نوعی روش شناسی عمومی برای تدوین تپوری‌هایی است که دریشه در داده‌های گردآوری و تحلیل شده به صورت نظام مند دارد (دانایی فرد، ۳۲: ۱۳۸۴). روش داده بنیاد در ابتدا توسط دو محقق آمریکایی به نامهای گلنر و استراوس در کتابی بنام اکتشاف نظریه سازی داده بنیاد مطرح گردید. در این روش، پژوهشگر به گردآوری داده‌های کیفی از طریق مشاهده، مصاحبه و تجزیه و تحلیل متنی پرداخته، آن‌ها را کدبندی می‌کند و متغیرهای اصلی را یافته و بررسی متغیرها می‌پردازد (دانایی فرد، ۴۷: ۱۳۸۴). بر همین اساس در این تحقیق از روش غیر نظام مند گلنر استفاده شده است. سه طرح یا شیوه برای انجام روش داده بنیاد وجود دارد: شیوه سیستماتیک که توسط کورین و استراس (۱۹۹۰) مطرح شد و با سؤالات ساختارمند روابط بین ابعاد مدل را هم نشان می‌دهد. شیوهی نوظهور یا ریافت ظاهر شونده که توسط گلنر^۲ (۱۹۹۲) توسعه داده شد. شیوه سازگار (ساخت گرا) که توسط کتی چارمز^۳ در سال ۲۰۰۰ توسعه داده شد. این طرح نوعی موضع فلسفی است که به موضع تقریباً اثبات گرا می‌پردازد (دانایی فرد، ۵۲: ۱۳۸۴). گلاسر در نقدی آشکار بر طرح نظام مند، تاکید مضاعف بر قواعد و رویه‌ها و نیز به کارگیری چارچوبی مشخص و از قبل تعیین شده را از جمله نقاط ضعف آن برمی شمرد. وی بر این اندیشه است که نظریه باید خود از دل داده‌ها بجوشد و ظهور یابد، نه اینکه پژوهشگر از قبل رابطه میان مقوله‌ها را در قالب کدگذاری محوری در نظر گرفته باشد، آنگاه در پی مقوله‌هایی بگردد که با این الگو سازگار باشد. از این رو در طرح ظهور یابنده نمودار اولیه‌ای که نشان دهنده روابط میان مقوله‌ها باشد ترسیم نمی‌شود (Glaser, 1992).

روش گردآوری داده‌ها و اطلاعات در تحقیق حاضر کتابخانه‌ای و میدانی بوده است که در بررسی اسنادی، متن‌های مکتوب شامل کتابها، مقاله‌ها، مجلات و مصاحبه‌های پیرامون موضوع فرهنگ و اجتماع بررسی و سعی بر توصیف کیفی محتوای مربوط به تحولات فرهنگی و اجتماعی داشته است. پس از استخراج داده‌های نظری، داده‌های مورد نیاز تکمیلی با بکارگیری ابزار مصاحبه جمع آوری شد. روش گردآوری داده‌ها بر اساس مصاحبه از نوع نیمه ساختار یافته بود. جامع آماری پژوهش شامل نخبگان و صاحب نظران در حوزه تحقیقاتی پژوهش بودند. نمونه گیری به روش گلوله برفی^۴ (ارجاع زنجیره‌ای) انجام شد و مصاحبه‌ها تا اشباع نظری کامل پیش رفت. به جهت اطمینان از نقطه اشباع نظری مراحل اجرای مصاحبه‌ها تا نمونه هفدهم ادامه یافت.

^۲Glaser^۳Charmaz^۴ Snowball Sampling

ویژگی‌های جمعیت شناختی نمونه آماری تحقیق در جدول ۱ ارائه شده است.

جدول ۱. ویژگی‌های جمعیت شناختی مصاحبه شونده‌گان

ویژگی	شاخص‌ها	تعداد	سهم نسبی
شغل	هیات علمی	۶	۵۲٪
	اجرایی	۹	۵۶٪
مدرک تحصیلی	کارشناسی ارشد	۵	۱۸٪
	دکتر	۱۰	۸۰٪
سابقه کار	کمتر از ۱۵ سال	۴	۲۱٪
	۱۵ تا ۲۰ سال	۵	۳۱٪
	بیشتر از ۲۰ سال	۸	۵۲٪

کوربین و استراوس (۲۰۰۸) برای ارزشیابی پژوهش‌های مبتنی بر رویکرد داده بنیاد معیار مقبولیت را ارائه کردند. مقبولیت بدان معناست که نتایج نهایی به دست آمده تاچه میزان در انعکاس تجارب و علم پاسخگویان و محققان حتی مخاطبان درباره پدیده مورد مطالعه معتبر و باورکردنی است. این محققان ده شاخص را برای معیار مقبولیت معرفی کردند که از آن جمله می‌توان به حساسیت پژوهشگر، انجام روش شناسی، متناسب بودن نمونه، تکرار شدن یک یافته، و استفاده از بارخورد مطلعان اشاره کرد (مقدم ۱۳۹۵:۱۳۳). بنابراین نیاج نهایی حاصل از پژوهش و همچنین فرایند دستیابی به دیاگرام در اختیار شش نفر از صاحب‌نظران حوزه تحقیق قرار گرفت که بررسی و تحلیل این افراد بر یافته‌های پژوهش صحت گذاشت. همچنین روش لینکن و گوبا نیز که بر اساس چهار عنصر قابلیت اعتبار، قابلیت انتقال، قابلیت اعتماد و قابلیت تأیید شکل می‌گیرد. روایی ابزار را تأیید کرد. جدول ۲ مراحل تأیید روایی بر اساس روش لینکن و گوبا را نشان می‌دهد. یکی از روش‌های معتبر ارزیابی پایایی در تحقیقات کیفی روش حسابرسی فرایند است. نتایج زمانی قابل حسابرسی اند که محقق دیگری بتواند فرایند تصمیم به کاررفته توسط محقق اصلی در طول مصاحبه را با روشنی و وضوح پیگیری کند و سازگاری مطالعه را نشان دهد (Downing 2004). بنابراین، در تحقیق حاضر، فرایند اجرای تصمیمات و همچنین همه داده‌های خام، تحلیل شده، کدها، مقوله‌ها، فرایند مطالعه، اهداف اولیه و سؤال‌ها در اختیار دوتن از صاحب نظران قرار گرفت و با حسابرسی دقیق همه گام‌های پیموده شده تأیید شد. جهت اطمینان از پایایی ابزار، علاوه بر روش حسابرسی از روش توافق درونی (درون موضوعی) بهره برده شد. بدین منظور ضمن ارائه آموزش‌های لازم جهت کدگذاری سه مصاحبه که به صورت تصادفی گزینش شدند اقدام کنند. میزان کدهای مورد توافق در هر مصاحبه و میزان توافق درون موضوعی (پایایی) در جدول ۳ آمده است.

جدول ۱. روایی و اعتبار بر اساس روش لینکن و گوبا

شاخص	فرایند
اعتبار	صرف زمان کافی برای برای پژوهش و تأیید داده‌های مصاحبه توسط مصاحبه شونده اخذ نظر خبرگانی که در پژوهش شرکت نداشتند
انتقال پذیری	اخذ نظر خبرگانی که در پژوهش شرکت نداشته‌اند
تأیید پذیری	مستند سازی و حفظ همه گام‌های پژوهش و مستندات در فرایند پژوهش
قابلیت اعتماد	ثبت همه جزئیات پژوهش و یادداشت برداری در طول مصاحبه و روند پژوهش

جدول ۳. پایایی ابزار پژوهش با استفاده از روش توافق درون موضوعی

ردیف	عنوان مصاحبه	تعداد کل کدها	تعداد توافقات	پایایی بازآزمون (درصد)
۱	سوم	۳۰	۶	۸۰٪
۲	هشتم	۲۰	۱۳	۷۲٪
۳	شانزدهم	۲۴	۹	۷۹٪
	کل	۷۴	۳۰	۷۷٪

بنابر توافق موجود، میزان توافق درونی بالای ۶۰ درصد بیان کننده پایایی مناسب ابزار است. بنابراین نتایج جدول ۳ نشان می‌دهد مصاحبه‌های انجام شده پایایی قابل قبولی داشتند.

تجزیه و تحلیل داده‌ها

تحلیل جزئی داده‌ها، سؤال کردن و تحلیل مقایسه‌ای، روش‌های اصلی تحلیل در تئوری داده بنیاد هستند. برای توسعه مدل نظری فرهنگ صلح، محقق به شکلی مداوم و هدفمند، طی فرایند تحلیل داده‌ها بین کدگذاری باز و محوری حرکت نمود. همانطور که اشتراوس و کوربین تأکید کرده‌اند، فرایند کدگذاری باز و محوری دو گام متوالی یک فرایند تحلیلی نیستند، بلکه فرایند کدگذاری، پویا و شناور انجام می‌گیرد. در ابتدای کدگذاری، تلاش شد مقوله‌ها از طریق کدگذاری باز مشخص شود و طی کدگذاری محوری، مقوله‌ها به یکدیگر مرتبط می‌شوند. بعد از اینکه ارتباط بین مقوله‌ها طی کدگذاری باز و محوری شناسایی شدند، طی کدگذاری انتخابی، مقوله‌ها، مقوله‌های فرعی و ارتباط آن‌ها یکپارچه شده تا الگوی مفهومی توسعه یابد.

یافته‌های پژوهش

نتایج به دست آمده حاکی از آن است که براساس نقطه نظرات مصاحبه شوندگان این پژوهش بیست ۱۸ مفهوم فرعی و در زیر مجموعه ۵ مقوله اصلی یعنی مشخصه‌های سازگاری فرهنگی در بین اقوام ایرانی، عوامل شکل دهنده، عوامل تقویت کننده، موانع شکل گیری، راهبردها و پیامدهای الگوی مفهومی استخراج شده است که تا حدود زیادی با نتایج پیرامون موضوع تحقیق همخوانی دارد. در ادامه پژوهش کلیه مفاهیم فرعی استخراج شده تحقیق تشریح می‌شود.

جدول ۳- نمونه کدگذاری اولیه

کدگذاری باز	گزیده متن	نشانگر
<ul style="list-style-type: none"> - احساس اعتماد و اطمینان برای ایجاد فرهنگ سازگاری - لزوم نقش رهبران و افراد سرشناس جهت ترویج فرهنگ سازگاری 	<ul style="list-style-type: none"> - ایجاد احساس اطمینان در فردی با فرهنگ جدید و تمایل افراد قومی با یکدیگر در فرهنگ‌های دیگر خود در سازگاری فرهنگی موثرند. عامل دیگری که باید به آن اشاره کنم وجود رهبران و یا بزرگان قومی هست که بر تعاملات بین افراد جهت ترویج فرهنگ سازگاری تأثیر گذارند. 	A1
<ul style="list-style-type: none"> - تعصب‌های سیاسی و جانبداری های گروهی کورکورانه در انتخابات‌ها که در بسیاری از مواقع بخاطر ناآگاهی اتفاق می افتد خیلی مواقع موجب نزاع‌های در میان طوایف می‌گردد و در چنین شرایطی نتیجه انتخاب‌ها نیز شخص مطلوبی نخواهد بود زیرا با وجود تعصب و انتخاب شخصی نالایق و بی صلاحیت، عواقب بدی برای کل منطقه دارد. در مناطق قومی متاسفانه وقتی بزرگ قوم و طایفه از شخص خاصی حمایت می‌کند، همه افراد زیر مجموعه به صورت کورکورانه به آن شخص مورد نظر بزرگ قوم رأی می‌دهند. در صورتی که اگر انتخاب بدون تعصب و بر مبنای توانایی شخص باشد آن نماینده می‌تواند با تعاملات مناسب با دستگاه‌های مختلف دولتی موجبات توسعه اقتصادی و اجتماعی را بوجود بیاورد 	<ul style="list-style-type: none"> - تعصب‌های سیاسی و جانبداری های کورکورانه مانعی برای سازگاری فرهنگی و نقش بزرگان قومی و طایفه‌ای بر فرهنگ قوم‌ها - تأثیر تقلید کورکورانه افراد قوم از بزرگان طایفه - نقش بزرگان قوم بر سازگاری فرهنگی قومیت‌ها 	B3

<ul style="list-style-type: none"> - نقش نهادهای حاکمیتی بر حوزه فرهنگ - تأثیر ارتباطات و تعاملات در بین افراد - وجود آداب و رسوم زیبا و جذاب متنوع در بین قومیت‌ها - وجود مراکز فرهنگی و آموزشی همچون دانشگاه در تربیت افراد در سازگاری فرهنگی - نقش ارتقاء تحصیلی و بلوغ فکری افراد جامعه - نقش تحصیلات و دانش در سازگاری فرهنگی - نقش ارتباطات و تعاملات بین افراد قوم‌ها در سازگاری فرهنگی 	<ul style="list-style-type: none"> - مراجع حکومتی و نهادهای مختلف می‌توانند نقش بیشتری در ایجاد سازگاری داشته باشند و هر چه ارتباطات بین افراد بیشتر باشد طبیعتاً سازگاری بیشتر می‌شود و از همدیگر چیزهایی فرا می‌گیرند و برای هم قابل تحمل‌تر می‌شوند و توسعه مناطق گردشگری می‌تواند در زمینه سازگاری نقش مؤثرتری داشته باشند زیرا لرستان هم از نظر طبیعت چهار فصل است - و مورد دیگر نیز که تأثیر زیادی در میزان سازگاری افراد دارد وجود مراکز آموزشی فرهنگی و دانشگاه‌ها می‌باشد که می‌تواند با تربیت افراد و ارتقای سطح فرهیختگی مردم به بلوغ فکری و فرهنگی عمومی کمک کنند چون جوامع تحصیل کرده و مخصوصاً دختران و مادران تحصیل کرده در تربیت نسل جدید بسیار مؤثر بوده و در ارتباطات با دیگر فرهنگ‌ها زیبایی‌ها و فرصت‌های آن را بیشتر می‌بینند و در ارتباطات کمتر به چشم تهدید نگاه می‌کنند. - 	A8
---	---	----

نگارنده: ۱۴۰۰* با توجه به محدودیت‌های موجود در نشریه و به علت اینکه حجم مقاله بیش از حد مجاز نشود از ذکر کلیه کدها و شناسه‌ها خودداری شده است.

پس از فهرست کردن تمامی نکات کلیدی در مصاحبه‌ها به هر نکته یک کد (عنوان) تخصیص داده شده است که در جدول شماره ۴ در قالب کدهای اولیه نشان داده شده است. در این جدول نشانگر A8 به معنای هشتمین مصاحبه با اعضای هیأت علمی دانشگاه می‌باشد.

جدول ۴- کدهای نهایی، مضامین فرعی و مضامین اصلی

طبقات اصلی	مقوله‌ها (طبقات فرعی)	مفاهیم
	هویت	<ul style="list-style-type: none"> ماهیت فرهنگ قومی وجوه تمایز فرهنگ قوم‌ها استمرار آداب و رسوم قومی

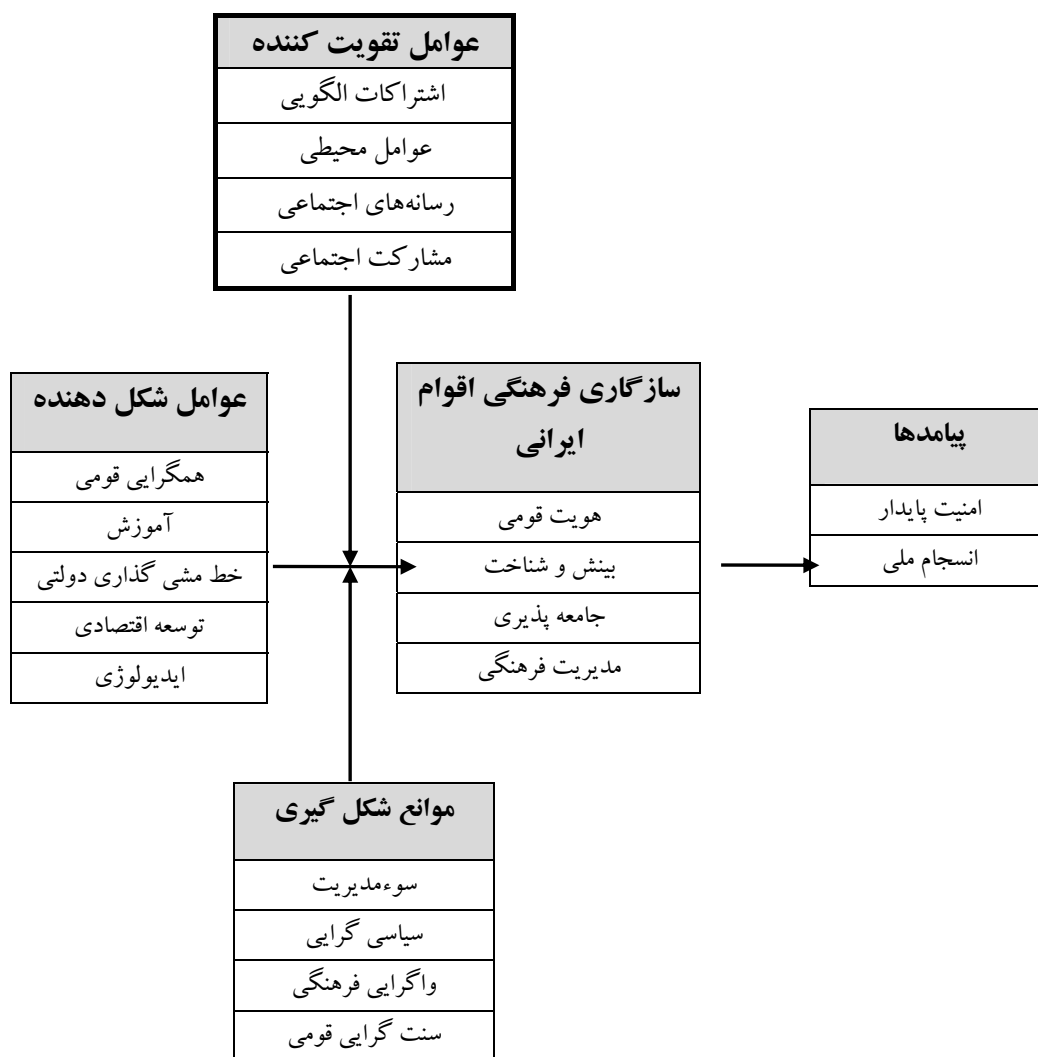
عوامل محوری (فرهنگ سازگاری)	جامعه پذیری	پذیرش فرهنگ‌ها
		آمادگی افراد
		بسترسازی جامعه قومی
		محیط‌های درونی
	شناخت	افزایش آگاهی
		افزایش بینش و درک افراد
	ایدیولوژی	مذهب و آیین‌های دینی قومی
		اعتقادات و باورهای قومیتی
	مدیریت فرهنگی	برنامه ریزی امور فرهنگی
		کنترل و سازماندهی امور فرهنگی
عوامل تقویت کننده	رسانه‌های اجتماعی	شبکه‌های مجازی
		محتوای الکترونیکی محلی
		رسانه‌های جمعی
		شبکه‌های محلی
	اشتراکات الگویی	وجه اشتراکی بین قومی
		آداب و رسوم مشترک
	عوامل محیطی	نحوه ارتباطات بیرونی
		کنترل عوامل بیرونی
		چالش‌های محیطی
	مشارکت اجتماعی	حضور فعال سیاسی قومی
فعالیت‌های قومی		
عوامل بستر ساز	آموزش	آموزش‌های محلی
		مهارت آموزی و یادگیری
		سطح تحصیلات و دانش
	همگرایی قومی	افزایش هم‌رایی
		هم‌نوایی
		مشارکت فعال
	خط مشی گذاری دولتی	برنامه ریزی

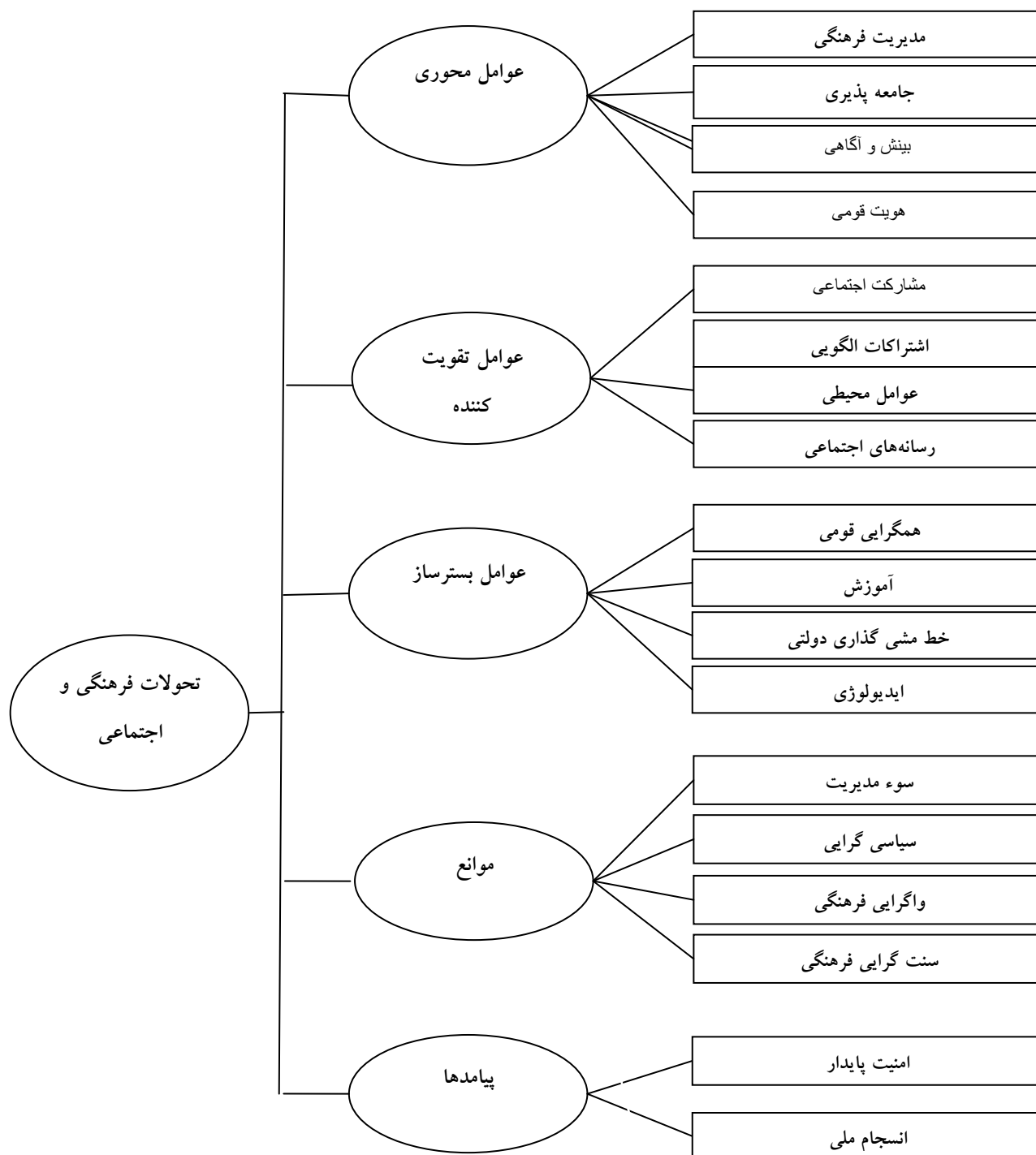
		سیاست‌ها و راهبردها
	توسعه اقتصادی	رفع مشکلات اقتصادی
		عدالت اقتصادی
	ایدیولوژی	مذهب و آیین‌های دینی قومی
	اعتقادات و باورهای قومیتی	
موانع شکل‌گیری	سیاسی‌گرایی	تعصبات سیاسی قومی
		رقابت‌های ناسالم انتخاباتی قومی
	واگرایی فرهنگی	کاهش تعلقات قومی
		کاهش همبستگی اجتماعی
		غیریت‌گرایی
	سنت‌گرایی	تعصبات نابجای قومی
		حفظ سنت‌های قدیم
	سوء مدیریت	برنامه ریزی ناصحیح
		انتصابات نابجا
		تصمیم‌گیری‌های غلط
پیامدها	انسجام اجتماعی	اتحاد و همدلی
		همبستگی ملی
		هماهنگی اجتماعی
	امنیت پایدار	قطع دخالت بیگانگان
		پاسداری ملی
		حفظ استقلال بومی

نگارنده: ۱۴۰۰

رویش الگو و اشباع نظری

در مرحله دوم که کدگذاری محوری نامیده شده است محقق یکی از مقوله‌ها را انتخاب کرده و آنرا تحت عنوان پدیده محوری در مرکز فرایند الگو قرار می‌دهد.

ارائه یافته‌های حاصل از کدگذاری و شناسایی مفاهیم (پاسخ به پرسش پژوهش):

الگوی پارادایمی سازگاری فرهنگی در اقوام ایرانی (به عنوان سازه‌های الگو) که در شکل شماره (۱) ارائه شده است، شرح زیر مورد تبیین و تحلیل قرار می‌گیرد:

عوامل و ابعاد سازگاری فرهنگی در اقوام ایرانی: به دلیل این که هیچ کدام از مقوله‌های تحقیق حاضر، انتزاعی‌تر از سایر مقوله‌ها نبود، برای پدیده محوری نام متناسب با موضوع تحقیق انتخاب می‌شود و سازگاری فرهنگی در اقوام ایرانی به عنوان پدیده محوری در قلب سایر مقولات در قالب الگوی پارادایم قرار گرفت. عوامل بدست آمده سازگاری فرهنگی مدیریت امور فرهنگی، بینش و آگاهی، هویت قومی و جامعه پذیری می‌باشد.

مقوله‌های محیطی (زمینه ساز): این مقوله‌ها به مقوله‌های زمینه‌ای هم معروف هستند نشانگر یک سلسله شرایط خاص است که راهبرد را تحت تأثیر قرار می‌دهند. در تحقیق حاضر همگرایی قومی، آموزش، خط مشی گذاری دولتی، توسعه اجتماعی از داده‌های استخراج و تشخیص داده شد.

مقوله‌های پیامدی: مقوله‌های پیامدی نتیجه و حاصل راهبردها در مقابله با پدیده یا جهت اداره و کنترل پدیده هستند در تحقیق حاضر امنیت پایدار و انسجام ملی مقوله‌های پیامدی احصاء گردید.

مقوله‌های واسطه‌ای (تقویت کننده): مقوله‌های تقویت کننده نتیجه و حاصل تقویت مقوله‌های محوری هستند در تحقیق حاضر امنیت پایدار و انسجام ملی مقوله‌های پیامدی احصاء گردید. مقوله‌های مانعی: مقوله‌هایی هستند که می‌توانند به عنوان مانع ایجاد و یا عاملی برای کاهش اثرات پیامدهای حاصل از الگو باشند. در این تحقیق سوء مدیریت، سیاسی گرایی، واگرایی فرهنگی و سنت گرایی قومی به عنوان مانع‌های ایجاد و یا مداخله گر در سازگاری فرهنگی می‌باشند.

نتیجه‌گیری و ارائه پیشنهادات

سازگاری از ترکیب و تلفیق چشم اندازها و رویکردهای فرهنگی مختلف حاصل می‌شود که همگی بدنبال یافتن راههای مناسب برای شناساندن مشترکات و مزیت‌های روابط بین قومی برای استفاده از قابلیت‌های همه اقوام و گروهها برای داشتن یک جامعه ایدآل است. سازگاری فرهنگی یک رویکرد در مدیریت تاثیرات تنوع فرهنگی است که شامل فرایندی است که بر الگوهای فرهنگی اقوام و اعضای خرده فرهنگ‌ها تکیه می‌کند. از این رو این پژوهش با هدف شناسایی الگوی سازگاری فرهنگی در اقوام ایرانی با انجام مصاحبه‌های عمیق و داده بنیاد از دل نظرات نخبگان و اساتید حوزه فرهنگ و جامعه شناسی مقوله‌هایی مطابق با تحولات احصاء نمود که حاصل آن پیدایش ۵ فرامقوله و یا طبقه اصلی و زیر مقولات آن احصاء گردید. بر این اساس می‌توان گفت الگوی مفهومی سازگاری فرهنگی در پی تحقق بخشیدن به امور زیر است:

- دگرگونی و فرآیند جهانی شدن و ایجاد امکان سازی برای هویت سازی نوین در بین اقوام؛
- زمینه سازی توسعه فرهنگی و پیدایش مدیریت امور فرهنگی و توسعه مدرن در بین اقوام ایرانی
- گسترش فرهنگ جامع و نشر نظام‌های سیاسی و اجتماعی قومیت‌ها
- حفظ وحدت و یگانگی و برخورداری از پیوند اجتماع فراگیر قومی و پایدار
- پدیدار شدن هویتی متفاوت از سطح قومی و مولد هویت فراملی
- مدیریت تنوع فرهنگی قومیت‌ها و خرده فرهنگ‌ها در سراسر کشور

- کمک به پیشرفت فرهنگی و توسعه فرهنگی و اقتصادی و اجتماعی

منابع

- دانایی فرد، حسن؛ سید مهدی الوانی؛ عادل آذر (۱۳۹۸). روش شناسی پژوهش کیفی در مدیریت: رویکردی جامع، تهران، صفار. صالحی امیری، سیدرضا؛ کاوسی، اسماعیل. (۱۳۸۷). فرهنگ و مدیریت سازمان‌های فرهنگی. شالچی سمیه (۱۳۹۱). دموکراسی از امر سیاسی تا مقوله‌ای فرهنگی. نشریه علوم سیاسی. ش ۱۰. ص ۵۸.
- سیدامامی، کاووس؛ هوشنگی، حمید (۱۳۹۵) «سیاست گذاری تنوع قومی در جمهوری اسلامی ایران: چشم انداز، اهداف و سیاست‌های پیشنهادی» فصلنامه مطالعات ملی، ۶۶، سال هفدهم، شماره ۲.
- آنتونی گیدنز، جامعه شناسی، ترجمه منوچهر صبوری، تهران: نشر مرکز ۱۳۸۰.
- دشتی، تقی (۱۳۹۰)، مفهوم شناسی قومیت و اقلیت قومی به عنوان عنصری از جامعه سیاسی، فصلنامه تحقیقات سیاسی و بین المللی دانشگاه شهرضا، شماره نهم، صص ۱۴۱-۱۵۰.
- ذکایی، محمدسعید؛ "خرده فرهنگ، سبک زندگی و هویت"، مجله رشد آموزش علوم اجتماعی، پاییز ۱۳۸۱، شماره ۲۱-۲۰، صص ۲۰-۲۱.
- صداقت زاده، میثم (۱۳۹۴) بازسازی مفهوم فرهنگ بر اساس مبانی حکمت متعالیه، فصلنامه معرفت فرهنگی اجتماعی، شماره دوم، پیاپی ۲۲، ص ۲۲-۵.
- اصانلو، بهاره و خدای، سهیلا (۱۳۹۳)، بررسی اثر هوش فرهنگی بر شوک فرهنگی، سازگاری میان فرهنگی و عملکرد، فصلنامه مطالعات توسعه اجتماعی- فرهنگی، دوره دوم، شماره ۴، بهار، صص ۹۶-۷۵.
- اسمیت، آنتونی. (منابع قومی ناسیونالیسم) فصلنامه مطالعات راهبردی، ویژه قومیت در جمهوری اسلامی ایران، پیش شماره اول ۱۳۹۳.
- اردلان، محمدرضا؛ قنبری، سیروس و منافی شرف آباد (۱۳۹۵). توسعه فرهنگی در بستر نظام‌های آموزشی، همدان: انتشارات دانشگاه بوعلی سینا، چاپ اول.
- خالد، امیررستگار: سلمانی، مسعود (۱۳۹۵). «فرهنگ پذیری و سازگاری در میان جوانان کرد»، فصلنامه تحقیقات فرهنگی ایران، صص ۱۶۵-۱۸۱.
- Glaser, B. G. (1992). *Theoretical sensitivity: Advances in the methodology of grounded theory*, Sociology Press, San Francisco, University of California.
- Corbin, J. & Strauss, A. (2008). *Basic of Qualitative Research*, 3ed, Basic of qualitative research, Techniques and procedures for developing grounded theory, Thousand oak, USA: sage.
- Moghadam, A., Kamalian, A., Oraei Yazadni, B., Kord, B., & Roshan, S. (2017). "Explaining and Designing an Entrepreneurial Human Resource
- Weber, Max, (1978), *Economy and Society: An Outline of Interpretive Sociology*, (2 volumes). Edited by Guenther Roth and Claus Whitish, Berkeley: University of California Press.

